המצניע פרק עשירי שבת צא.

מהו דתימא. כיון דשכח בשעת הוצאה שלא היה זכור בהצנעתו: **בטלה לו מחשבתו.** ואין כאן לא חשיבות מחשבת הצנעה ולא מחשבת הוצאה: **קמ"ל.** דכל העושה מעשה על דעת הראשונה עושה ומחשיבותיה קמא קאי: **כל שהוא חגן.** ופסק משנה רבי מאיר: **לאפוקי מגרוגרת.** דשאר אוכלין: **אלא מעתה.** דמתני' בדעתיה תלינן דבקאמרת משום דעל דעת ראשונה מחשבת ליה שיעורא: **מישב לחוליא כל כיסו.** והוצאה אחת אלא אחשבה אלא אם כן הוציא כולה כאחת: **הכי נמי.** דכי אפקא פורתא פורתא לא מיחייב: **בטלה דעתיה.** ושיעורא דחשיב לאיכשי חשיב: **וכל אדם אין חייבין אלא כשיעורו.** ואע"פ שהוכשר לזה והצניעו: **כגרוגרת.** איכא שיעורא לאכילה ולהוצאה וכ"ש לזריעה דשיעורא בכל שהוא: **ופפה.** ועמדה על גרוגרת קודם הגמה: **ונמלך עליה לאוכלה.** והכיתה מהו: **אמ"ל.** בהיסח הע"ג דעקירה והגמה לאו בחדא מחשבה הוא: **אפילו הכי הוה כה שיעור.** לאחר דזיל הכא איכא שיעורא מהו דתימא בענין עקירה והגמה בחדא מחשבה והא ליכא קמ"ל בעי רבא הוציא חצי גרוגרת לזריעה [ותפחה ונמלך עליה לאכילה מהו] את"ל התם הוא דמיחייב דזיל הבא איכא שיעורא וזיל הכא איכא שיעורא הכא כיון דבעידנא דאפקה לא הוה ביה שיעור אכילה לא מיחייב או דילמא כיון דאילו אישתיק ולא חשיב עליה מיחייב אמחשבה דזריעה השתא נמי מיחייב ואת"ל [א]כיון דאילו אישתיק ולא חשיב עליה מיחייב אמחשבה דזריעה [ב]השתא נמי מיחייב הוציא כגרוגרת לאכילה [ג]וצמקה ונמלך עליה לזריעה מהו הכא ודאי כי אישתיק אמחשבה קמייתא לא מיחייב או דילמא בתר השתא אזלינן ומיחייב ואת"ל [ד]בתר השתא אזלינן ומיחייב הוציא כגרוגרת לאכילה וצמקה וחזרה ותפחה מהו יש דיחוי לענין שבת או אין דיחוי לענין שבת [ד]תיקו: בעא מינה רבא מרב נחמן [ה]זרק כזית תרומה לבית טמא מהו למאי אי לענין שבת כגרוגרת בענין אי לענין טומאה כביצה אוכלין בענין שבת [ו]וכגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין והאי משלימו לביצה מאי מדמצטרף לענין טומאה מיחיים נמי לענין שבת או דילמא כל לענין שבת כגרוגרת בענין א"ל תניתוה אבא שאול אומר שתי הלחם ולחם הפנים שיעורן כגרוגרת ואמאי לימא מדלענין יוצא

מתקיף לה רב יצחק. פירש נקונטרס דפריך לאמאי וקשה דלמאי נטר ליה עד הכא ואומר הרב פור"ת כשם רבינו שמואל דלדרב יהודה אכוה פריך וה"פ כיון דלאמרת דמוליא חטה אחת לזריעה מיב אע"פ שאין רגילות משום דבתר מחשבתו אזלינן ה"נ כשחיסר להוליא כל כיסו ניחוש בתר מחשבתו ולא נחייבנו בפחות כיון דפחות מיכן אינו חשוב בעיניו ומשני התם בטלה דעתו אלא כל אדם לאין אדם אלא יהא חשוב בעיניו פחות מכן אבל הכא יש בני אדם שחשובה להם חטה אחת לזריעה: **או דילמא בתר השתא אזלינן.** משמע דאי בתר השתא אזלינן ליכא למיבעיא מידי מדקאמר אמ"ל בתר השתא אזלינן הוליא גרוגרת לאכילה וצמקה וחזרה ותפחה מהו ולא מיבעיא ליה אקמייתא ואמאי אכתי תיבעי ליה אי הוה דיחוי אבל שבת אז לא כדבעי בסמוך דהא מיד כשלמקה נדחית וי"ל דדוקא ההיא דבסמוך חשיב ליה דיחוי שנדחית בין חשיעור לאחון בין חשיעור לאחרון אבל הכא דחשיעור לאחרון מיהא לא חשיב ליה דיחוי: **אי** לענין טומאה בביצה אוכלין בענין. [ג]משמע דלא מקבל אוכל טומאה בפחות מכביצה ומה שהביא [ד]רש"י מת"כ דאוכל מקבל טומאה בכל שהוא דתניא מכל האוכל (ה) שמטמא בכל שהוא יכול יהא מטמא אחרים ת"ל אשר יאכל אוכל הנאכל בנת אחת הוי אומר זה בילת תרנגולת אומר ר"ת דלאסמכתא היא דה"ג מעשר ירק מרבינן בת"כ מוכל מעשר הארץ ולא הוי אלא לאסמכתא בעלמא והא דפריך בפרק כל שעה (פסחים ד' לג:) למ"ד משקין מיבלע בגיעי מהא דתנן טומאת מת שקמטו זיתים וענבים כביצה מכוונת טהורים ואי מיבלע בגיעי אמאי טהורים ומוקי לה בענבים שלא הוכשרו לאיתמא קא מיתכשרי לכי סחיט להו וכי סחיט להו גליר ליה שיעוריה אתי שפיר גם לפי' הקונטרס דאע"ג דמקבל טומאה בכל שהוא מ"מ בגיר ליה שיעורא מלקבל הכשר לפירוש הרב פור"ת דמפרש בשם רש"י בפ' חבית (לקמן קמה.) דאין אוכל מקבל הכשר בפחות מכביצה וטעמא משום דמאשר יאכל נפקא לן לטומאת אחרים בכביצה והא כתב אשר יצא עליו מים וכן בפרק אלו עוברין (פסחים מה.) גבי בלק שבחידקי ערינה דמפרש אביי כגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין ונגעו בהאי בלק בפסח לאיסורו חושבו מצטרף אע"ג דבלא צירוף פחות מכביצה הוה מלי לאוקמי דנגע בדר בכזית שבחידקי ערינה בפסח לאיסורו חושבו מקבל טומאה כשאר ימות השנה אי קשיד אין (ו)אי לא אלא לענין קבלת טומאה עלמה לא נפקא לן מינה מידי דבלאו הכי אקורה משום חמץ לחכי נקט לענין לטומאת אחרים ומייתי רבינו תם ראיה דאין אוכל מקבל טומאה פחות מכביצה תנינא בפרק אלו עוברין (שם מד.) המקפה של תרומה השום והשמן של חולין ונגע טבול יום במקלתן פסל את כולן מקפה של חולין ושום ושמן של תרומה ונגע טבול יום במקלתן לא פסל אלא מקום מגעו והוינן בה מקום מגעו אמאי פסל והא לא הוי כגילה וכ"ש ל"ג הכי אלא גרים והא בטל ברובא ומפרש דהכי פריך מקום מגעו אמאי פסול והא בטל שום ושמן אגב מקפה דהא משום הכי קתני בריש פסל את כולן ואין נראה למחוק הספרים ועוד נהי דבטלי בריש להחמיר להקל לא אמרינן דבטלי ועוד דלא שייך למימר דבטלי השום והשמן כיון שהן בעין מדקתני לא פסל אלא מקום מגעו ועוד ד)(תניא בתוספתא) בד"א בזמן שהיא גוש בקערה משמע שהן בעין ואין להתרץ וכ"ש חזר בו בכריתות (דף כא.) וגבי פרה מיטמא טומאת אוכלין (חולין דף פב.) והא דאמר בפ"ק דחולין (דף כד:) התורה העידה על כלי חרס שאפילו מלא חרדל לאו דוקא חרדל אלא כלומר מלא ביצים ומשום דבחרדל איכא טובא לאשון ושני כו' ומקבל טומאה מדרבנן נקט ליה ה)

אי לענין שבת בגרוגרת בענין. הוה מלי למיפרך אמאי נקט זרק ואמאי נקט תרומה ולבית טמא: **בגון דאיכא פחות מכביצה אוכלים כו'.** אור"י דלהכי נקט זרק דהשתא בהדי הדדי קא אתיין דלא אתיין לענין שבת עד דגח כדאמר בפרק המוליא (לעיל דף ט.) **תוך ג'** לרבנן בעיא הגמה על גבי משהו אבל מכנים מכי אתי תוך ג' איכא איסור שבת ואיסור טומאה ליכא עד דמצטרף ולא אתיין

מסורת הש"ס

א) לעיל עו. זבחים מז. ב) [פסחים לג: ד"ה בכגילה]. ג) נ"ל לא לא קשיד אלא דיקא דקאמר לא אלא מי. רש"ל. ד) [נ"ל דתני כפיפא שהרי הוא שם כמשנה ואדרבי' בחים' פ"ג דטבול יום ניתא וכ"ה ג"כ בחוס' פסחים שם ד"ה בריש ר"ש ר"מ], ה) [וע"ע תוס' פסחים לג: ד"ה לאיתמא ותוס' [מדה] ח: ד"ה אמילא].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בחים וכו' ושיעור למחשבתו שיה: (ב) ר"ה יש ליתר וכו' לא מיחייב חטאת מי: (ג) תוס' ד"ה לא לענין וכו' דאמרת מכל האוכל מלמד שמיטמא בכל שהוא:

גליון הש"ס

גמ' עד דאיכא בית. עיין שיטוכן דף פ ע"ב תד"ה אגב: שם ותפחה ונמלך עליה. עי' מגמות דף נד ע"א תד"ה דמעיקרא: שם וצמקה ונמלך. עיין לעיל מו ע"א תד"ה ועוד: שם וכגון דאיכא אחות מבביצ' אוכלין. עיין מגמה למלך פ"ד ה"ח מהל' ע"ז: תוס' ד"ה אי לענין. תשמע דלא מקבל אוכל טומאה כו' זבחים דף לא. תד"ה אי"ה:

מוסף רש"י

ובא אחר והוציא. כגון להה"ר מחיב. דחשיב מלאכה מפני מחשבתו של זה שהוכשר לו הלכיעו (ובחים מז.).

רבינו חננאל

ולא תימא בטולי מבטלא למחשבתו, אלא כל העושה על דעת מחשבתו ראשונה הוא עושה. אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה רבי מאיר אף במוציא חטה אחת לזריעה. מי' הני מילי לענין המצניע אפילו הצניע חטה אחת והוציאה, וההיא דתנן באיזהר פרקין דזעוני גינה פחות מגרוגרת, ותנן זרע קישואין ודילועין וסול המערי שנים, שיעורין דעלמא דלאו למצניעין, שאין אדם מוציא נימה אחת לזריעה, אבל המצניע אפילו אחת חייב עליה. וכל אדם שהוציאו פחם בשלא הצניעו אינו חייב עליו אלא כשיעור אע"פ שהצניעו (הראשון) ואינו מתחייב במחשבת הראשון, ומתניתין דלא כרבי שמעון בן אלעזר. אבל אם הוציא השני מדעת המצניע הראשון חייב. ואם הוציא בגרוגרת שהוא כשיעור הוצאה (לאכילה), ומעיקרא היתה מחשבתו לאכילה ונמלך עליה לזריעה, ונמלך עליה לאכילה חייב, ולא אמרינן צריך שתהא עקירה והנחה בחדא מחשבה. ובעיי דרבא לא איפשיטו, הוציא חצי גרוגרת לזריעה ותפחה והוא בגרוגרת ונמלך עליה לאכילה, בעידנא דעקירה היה מחייב אמחשבתו ושיעור למחשבתו הואי, ובעידנא דהנחה נמי שיעורא היא למחשבתו שבאותה שעה, ואילו אישתיק ולא חשיב עליה מחייב אמחשבה דזריעה, השתא נמי מחייב. הוציא בגרוגרת לאכילה והיתה כשיעור בשעת עקירה, וכשצמקה וחזרה נמלך עליה לזריעה דמחייב נמי בשעת הנחה, ובתר השתא אזלינן ומחייב. אבל אם הוציא בגרוגרת לאכילה וצמקה וחזרה ותפחה ועדיין מחשבתו כדהוה, אע"פ דבעת עקירה יש בה כשיעור, כיון שחסרה בין כך. לכך מספקא לן יש דחוי אצל שבת או אין דחוי

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ז מה' שבת הלכה טו:
ג ב מיי' שם:
ד ג מיי' שם:
ה ד מיי' שם הל' מ:
ו ה מיי' שם:

רב נסים גאון

פ"ק בשירי המצניע למאי אי לענין שבת בגרוגרת בענין אי לענין טומאה כביצה אוכלין בענין. אימא בגרוגרת להוצאת שבת. הוא אמור בכמה מקומות, במשנה המוציא אוכלין בגרוגרת, ובתוספתא כזה. ואסמכתא דילה מקרא דכתיב ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון, ואמרו תאנה בגרוגרת להוצאת שבת. וכביצה לענין טומאת אוכלין. בתורת כהנים אוכל מיטמא מלמד שהוא מיטמא בכל שהוא, מ"ז ת"ל אשר יאכל הא אינו מיטמא אלא בכביצה. ובפרק יום הכפורים תניא ר' אומר כל איסורין שבתורה בכזית חוץ מטומאת אוכלין כו'. וטומאת אוכלין מגלן דאמר קרא אבהו אמר ר' אלעזר אמר קרא מכל האוכל אשר יאכל, אוכל שאתה יכול לאוכלו בכל אחת, ושיערו חכמים שאין בית הבליעה מתחזיק יותר מביצת תרנגולת. והזכרנו דבר זה בברכות ופי' אל משנה [במשנה] במסכת מעילה בפרק קדשי מזבח שנינו כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה בכחצי פרס ומזון ב' סעודות לעיבור. וכביצה לטמא טומאת אוכלין ובגרוגרת להוצאה שבת וכיתבנה לימים הכפורים.

ח) יכול יטמא לאחרים כל שהוא.

רבינו חננאל (המשך)

אצל שבת. וקיימה (בתיקון). ועיקר דהא מלתא דכולה עקירה והנחה במחשבה דאיסורא. דקאמרינן אמר רב ספרא א"ר אמי א"ר יוחנן הטפטה חטצים מזיית לזזית ונמלך עליהן (והוציאן) פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך, ומסרשא נמי בגמרא דאיתא נערות. בעא מיניה רבא מרב נחמן זרק כזית תרומה לבית טמא מהו. ודמי כגון שזרק מדה"ר לדה"י, אי נמי מרשות היחיד לרשות (היחיד) ורשות הרבים באמצע. (דיקיקין) למאי קא בעי רבא הא בעיי. אי לענין שבת בגרוגרת בענין, שאם הוציא אוכלין פחות מכגרוגרת פטור. אי לענין טומאה כביצה אוכלין בענין, שאם טימא תרומה פחות מכביצה פטור, האי כזית לענין מאי קא מיבעיי ליה לרבא. ואחדרינן לעולם לענין שבת, וכגון שזרק לאותו בית טמא תרומה פחות מכביצה ואיתא התם, וזרק עכשיו כזית שהוא משלימו להוא דאיתיה התם לכביצה. מאי, מדמצטרף לענין טומאה קא מחייב עליה נמי לענין שבת, ואי לאו דקא מצטרף לענין טומאה ומחייב עליה, לא איחייב עליה לענין שבת, ומשום דקא מחשב ליה מחייב, כי האי דסוף הזורק יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ראשם, טמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביה"כ, ר"מ אומר אם היתה שבת והוציא מחייב, אמרו לו אינו [מן] השם, ואמרינן עלה אמאי הא אין דרך הוצאה בכך, ומהדרינן כיון דאחשביה מחייב, הכא נמי הכין או דילמא כל לענין שבת בגרוגרת בענין. א"ל ר"נ תנינא אבא שאול אומר שתי הלחם ולחם הפנים שיעורן כגרוגרת.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com